

Redaktionelt forord

Temanummer: Når viden skaber forandring

Et universitet eksisterer altid i en samfundsmæssig kontekst. Det er klart. Man kan ikke forestille sig et universitet, der som en satellit er frit svævende uden nogen som helst relation til dets samfundsmæssige omgivelser. En sådan afkoblet universitetsatellit vil være pendanten til »rumskrot«, der på et tidspunkt vil brænde op i atmosfæren.

Spørgsmålet er således ikke om et universitet skal have en samfundsrelation, men snarere, hvilke relationer universiteter har og bør have til det omgivende samfund. Det er der flere bud på. Ét bud er, at det bedste et universitet kan gøre, er at producere viden som ingen vidste man havde brug for, men som måske viser sig at være helt afgørende for vores eksistens. Ifølge dette perspektiv er det ikke altid helt klart for samfundet, hvorfor universitetet producerer den pågældende viden. Det ser måske ved første øjekast ud som om, at denne viden produceres for den pågældende videns egen skyld, eller endda for forskernes skyld. Inden for rammerne af et Humboldtsk universitetsideal skal der være plads til, at viden kan produceres på denne måde. Der arbejdes også med et dannelsesideal, hvor viden i bred forstand værdsættes i kampen mod åndløshed. Tanken er, at i alle udviklede samfund har akademisk frihed, kritisk tænkning og dannelse en værdi i sig selv.

I kontrast til dette humboldske ideal har vi entreprenøruniversitetet. Her dominerer »fra forskning til faktura« idealet. Alt god forskning kan umiddelbart finde sin plads i samfundet og dermed være med til at berige os alle sammen, især materielt. Skatteyderne betaler for at holde universiteterne og forskerne kørende, og god forskningspraksis vil kunne levere den viden, der er behov for i produktionssystemet. Universiteterne opnår legitimitet ved at understøtte værdiskabelsen i samfundet, hvilket igen kan måles i form af vækst og beskæftigelse. På mange måder kan universiteter sammenstilles med erhvervslivets innovations- og udviklingsenheder. Der kan opstilles meget klare og især målbare indikatorer, der viser, hvor god og nyttig forskning er.

Hvor det i det humboldske perspektiv er forskeren, der sidder i førersædet – vedkommende er så at sige principalen – i forhold til andre samfundsaktører, er det især erhvervslivet, der er principal i entreprenørperspektivet. I begge perspektiver synes der at have opstået et uligevægtigt forhold mellem universitetet og det omgivende samfund.

I dette temanummer, der er redigeret af *Simon Kjær Hansen* og *Sigrid Marie Lassen* skitseres et tredje perspektiv på, hvordan vi bedst kan forstå relationen mellem det moderne universitet og samfundet. Der refereres til et samarbejdende partnerskab, hvor der er plads til at viden samproduceres – samskabes – med deltagelse af forskere såvel som praktikere. En sådan samproduktion er mere kendt i de »våde« fag, det vil sige de natur- og sundhedsvidenskabelige fag, end i de »tørre« fag, det vil sige samfundsfagene og humaniora. Med det formål, at udvikle modeller for ligeværdige partnerskaber mellem samfundsfaglige og humanistiske forskere på den ene side og samfundsaktører i den offentlige såvel som den private sektor på den anden side er der inden for rammerne af *Crown Princess Mary Center* ved Københavns Universitet oprettet et forandringsakademi.

Kan forandringsakademiet og dets søgen efter en middelvej mellem det humboldske og det entreprenante forskningsideal forstås som universitetsverdenens eget forsøg på endegyldigt at sige farvel til både det humboldske universitetsideal og entreprenøruniversitetet? På ingen måde. Forandringsakademiet er mere et udtryk for, at et moderne universitet i dag indtager hybride udtryksformer. Det er u hensigtsmæssigt at værdisætte al forskning med udgangspunkt i en snæver idealforestilling – om det så er den humboldske eller den entreprenante forestilling. Forskning – og dermed også forskningens relation til samfundet – er dynamisk og kan fra forskningsområde til forskningsområde, fra forskningsdisciplin til forskningsdisciplin, eller sågar i løbet af en forskningscyklus appellere til samfundet på et utal af forskellige måder. Inden for rammerne af forandringsakademiet – og med arbejdstitlen »viden skaber forandring« – synes formålet snarere at være at udvikle et bredt spektrum af måder, hvorpå universiteterne og det omkringliggende samfund kan fremkalde det bedste ved hinanden.

Martin Marcussen

Professor, Ansvarshavende redaktør